

Tidligere i Tidsskriftet

Herman Major og sindssygeloven

2004 var preget af en lang og hissig psykiatridebatt. Særlig satte trikkedrapet i Oslo psykiatrien på dagsordenen, og myndighetene fikk fart på Opptappingsplanen for psykisk helse. Til tross for at det snart er 160 år siden sinnssykeloven ble vedtatt, er mange psykiatrispasienter fremdeles kasteballer i systemet. Herman Major, grunnleggeren av norsk psykiatri og drivkraften bak sinnssykeloven, som ble omtalt i Tidsskriftet i 1898 (s 435–447), skulle bare visst.

Herman Major og sindssygeloven.

17de august 1848–17de august 1898.

Af Henrik A. Th. Dedichen.

Et halvt aarhundrede er hengaat, siden vi fik vor sindssygelov. Hvad den har udrettet for at bedre de lidendes kaar og lette dem arbeidet, som her

har prøvet at træde lægende til, kan de færreste gjøre sig nogen klar forestilling om ; fremskridtene har nemlig, siden den traadte i kraft, været saa enorme, at en nøgtern beretning om, hvordan forholdene var før, nu vilde blive betragtet som sensationsjagende avis-skriveri. Naar den norske psykiatris historie en gang bliver skrevet, – og dertil turde vel nu snart tidspunktet være inde – vil aaret 1848 komme til at staa som dens store revolutionsaar, forud for hvilket der var gaat en rig oplysningens tidsalder, og som dennes centrale og mest sympatiske skikkelse, som den, der endelig frembragte omvæltningen, vil nævnes *Herman Major*, sindssygelovens fader og Gaustads grundlægger.

De ydre merkepæle i hans liv er snart talte.

Herman Wedel Major er født i Kristiansand 23de februar 1814, tog, privat dimitteret, artium 18 aar gammel med non og blev 25de november 1842 medicinsk kandidat med laud. 1843–1845 reiste han dels paa egen

bekostning, dels med stipendium for at studere sindssygdomme i Tyskland og Frankrige. 1847 blev han læge ved og 1851 ogsaa autoriseret bestyrer af Oslo asyl. Fra 1848 af havde han desuden en aarlig gage, stor 500 spd., for at fortsætte sine undersøgelser vedkommende sindssygevæsenet. Han var fra 1849 medlem af bestyrelsen og tilsynet for opførelsen af Gaustad asyl, hvis direktør han var udset til at blive. Heraf blev der dog intet, da han i september 1854, aaret før Gaustad aabnedes, søgte afsked fra alle sine hverv og reiste til Amerika. Paa veien omkom han og hele hans familie, idet det skib, han medfulgte, gik under i Atlanterhavet 26de september 1854.

(...)

En beretning, for hvis paalidelighed jeg dog ikke helt kan indestaa, meddeler, at hans forlovede blev sindssyg og endte sine dage – længe efter *Majors* død – som en af Oslo asyls trøstesløst demente beboere.

Hermed være det, som det vil, – sikkert er, at der gennem hele *Majors* system med sindssygevæsenet gaar en dyb understrøm af noget personlig følt, som ofte i hans skrifter finder lige saa smukke, som enkle og naturlige udtryk. I sit «Forslag til et Sindssyge-Asyl for Norge», siger han saaledes et sted under omtalen af datidens «dollhuse», at de afskyes af alle, og at man i det længste søger sine syge anbragte andetsteds. «Offerne maa være saa store de ville, – kunne de blot paa nogen Maade præsteres, vælger man dog af to frygtelige Onder det mindste,

og skaffer dem en Tilflugt i et privat Huus, hvor man i det mindste kan være sikker paa at conservere deres Ære og vente nogen Omhyggelighed i deres Forpleining. Antallet af dem, der anmeldes til Optagelse i Dollhusene, er derfor ogsaa kun saare lidet; derimod indlægges alt flere og flere i Nabo-staternes Asyl, fordi man herfra har faaet de mest talende Beviser for Helbredeligheden af de her omhandlede Sygdomme. Alligevel er der dog kun faa, hvis økonomiske Omstændigheder tillade dem paa denne Maade at kjøbe Frelse af et fremmed Folk; den store Mængde derimod maa endnu fremdeles med Rolighed finde sig i sin Smerte og Fortvivelse over at maatte se Slægt og Venner for stedse at nedsynke i haabløs Elendighed.

(...)Og mod disse Tusinder, for hvilke ingen Lov gjælder, gribe vi ingen Forsigtigheds-Regler ; for disse Tusinder af Ulykkelige, der som oftest bukker under i Kampen mod en ufor-skyldt Skjebne, have vi ingen Agtelse, ingen Medlidenhed, næsten ingen Tilflugtssteder eller milde Stiftelser, og fra saa mange af vore Medmennesker støde vi ligegyldigt den velsignelsestrige Hjælp tilbage, som Lægekunsten i rigere eller ringere Fylde tilbyder».